

Regeringens proposition

2003/04:34

Patent- och registreringsverkets organisation

Prop.
2003/04:34

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 6 november 2003

Marita Ulvskog

Leif Pagrotsky
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag som innebär att Patent- och registreringsverkets organisation ändras på så sätt att delar av myndighetens verksamhet förs till en ny myndighet med uppgift att handlägga frågor om registrering av företag m.m. Den nya myndighetsstrukturen och de författningsändringar som krävs föreslås träda i kraft den 1 juli 2004.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i delgivningslagen (1970:428).....	5
2.2	Förslag till lag om ändring i firmalagen (1974:156).....	6
2.3	Förslag till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157).....	7
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1975:417) om sambruksföreningar.....	8
2.5	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385).....	10
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer.....	11
2.7	Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713).....	12
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde i vissa fall.....	13
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1986:436) om näringsförbud.....	14
2.10	Förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617).....	15
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.....	16
2.12	Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)	17
2.13	Förslag till lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614).....	18
2.14	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:615) om omregistrering av vissa bostadsföreningar till bostadsrättsföreningar.....	21
2.15	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	22
2.16	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar.....	23
2.17	Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554).....	24
2.18	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag	25
2.19	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.....	26
2.20	Förslag till lag om ändring i revisionslagen (1999:1079).....	27
2.21	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt.....	28
3	Ärendet och dess beredning.....	29
4	Patent- och registreringsverkets verksamhet och organisation	30
4.1	Bakgrund.....	30
4.1.1	Historik.....	30

4.1.2	PRV:s nuvarande organisation och målen för dess verksamhet	31
4.2	Problem och utmaningar	32
4.2.1	Problem i slutet av 1990-talet	32
4.2.2	Utmaningar för framtiden	33
4.2.3	Sammanfattning	34
4.3	Förhållanden i andra europeiska länder	34
4.4	Patent- och registreringsverket (PRV) delas i ett patentverk och ett bolagsverk	37
5	Kostnadskonsekvenser m.m.	40
6	Ikraftträdande	40
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet (SOU 2002:57).....	41
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna	45
Bilaga 3	Komplettering av utredningen Ny organisation för Patent- och registreringsverket (PRV) (SOU 2002:57) med kostnadsberäkningar vad avser förslaget om en delning av myndigheten	46
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 november 2003 ...	47

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i delgivningslagen (1970:428),
2. lag om ändring i firmalagen (1974:156),
3. lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157),
4. lag om ändring i lagen om sambruksföreningar (1975:417),
5. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
6. lag om ändring i lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer,
7. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
8. lag om ändring i lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde i vissa fall,
9. lag om ändring i lagen (1986:436) om näringsförbud,
10. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
11. lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,
12. lag om ändring i konkurslagen (1987:672),
13. lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614),
14. lag om ändring i lagen (1991:615) om omregistrering av vissa bostadsföreningar till bostadsrättsföreningar,
15. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
16. lag om ändring i lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar,
17. lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554),
18. lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag,
19. lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag,
20. lag om ändring i revisionslagen (1999:1079),
21. lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt.

2 Lagtext

Prop. 2003/04:34

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i delgivningslagen (1970:428)

Härigenom föreskrivs att i 9 § delgivningslagen (1970:428)¹ orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

¹ Senaste lydelse av 9 § 1997:268.

2.2 Förslag till lag om ändring i firmalagen (1974:156)

Härigenom föreskrivs att i 25 § firmalagen (1974:156) orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

2.3 Förslag till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)

Härigenom föreskrivs att i 1 och 13 §§ handelsregisterlagen (1974:157)¹ orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.
 2. Registreringsärenden, som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilka verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till ”Bolagsverket” för fortsatt handläggning.

¹ Senaste lydelse av
1 § 1992:1448
13 § 1992:1448.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1975:417) om sambruksföreningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1975:417) om sambruksföreningar¹,

dels att i 18 § orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”

dels att 16 och 19 §§ skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2002/03:147 Föreslagen lydelse

16 §²

Bestämmelserna i 11 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller ifråga om sambruksföreningar. Vad som föreskrivs i 11 kap. 3 § för det fall att antalet föreningsmedlemmar har nedgått under det i 2 kap. 1 § föreskrivna lägsta antalet skall i sambruksförening tillämpas, om antalet medlemmar har nedgått under tre och tillräckligt antal medlemmar ej har inträtt inom ett år samt *Patent- och registreringsverket* ej heller funnit särskilda skäl att medge att föreningens verksamhet ändå får fortsätta.

Bestämmelserna i 11 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller ifråga om sambruksföreningar. Vad som föreskrivs i 11 kap. 3 § för det fall att antalet föreningsmedlemmar har nedgått under det i 2 kap. 1 § föreskrivna lägsta antalet skall i sambruksförening tillämpas, om antalet medlemmar har nedgått under tre och tillräckligt antal medlemmar ej har inträtt inom ett år samt *Bolagsverket* ej heller funnit särskilda skäl att medge att föreningens verksamhet ändå får fortsätta.

19 §³

Bestämmelserna i 15 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sambruksföreningar. Ett beslut om sådan ändring av stadgarna att styrelsens säte skall flyttas från ett län till ett annat får dock inte registreras, om sambruksföreningens firma på grund av bestämmelserna i 18 § tredje stycket denna lag inte får föras in i *Patent- och registreringsverkets* register.

Bestämmelserna i 15 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller i fråga om sambruksföreningar. Ett beslut om sådan ändring av stadgarna att styrelsens säte skall flyttas från ett län till ett annat får dock inte registreras, om sambruksföreningens firma på grund av bestämmelserna i 18 § tredje stycket denna lag inte får föras in i *Bolagsverkets* register.

¹ Senaste lydelse av 18 § 1992:1453.

² Senaste lydelse av 16 § 1987:671.

³ Senaste lydelse av 19 § 1995:37.

Inskrivning av uppgifter angående sambruksföreningar skall ske i en särskild avdelning av det föreningsregister som avses i 15 kap. 1 § lagen om ekonomiska föreningar.

Patent- och registreringsverkets beslut enligt 16 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. *Bolagsverkets* beslut enligt 16 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

2.5 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härigenom föreskrivs att i 18 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975:1385)¹ orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.
 2. Registreringsärenden, som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilka verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till ”Bolagsverket” för fortsatt handläggning.

¹ Lagen omtryckt 1993:150.
Senaste lydelse av 18 kap. 1 § 2000:844.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer

Härigenom föreskrivs att i 4, 5 och 5 a §§ lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer¹ orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.
 2. Ansökan som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilken verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till ”Bolagsverket” för fortsatt handläggning.

¹ Senaste lydelse av
4 § 1976:366
5 § 1996:259
5 a § 1996:259.

2.7 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

Härigenom föreskrivs att i 1 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (1982:713)¹ orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.
 2. Registreringsärenden, som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilka verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till ”Bolagsverket” för fortsatt handläggning.

¹ Lagen omtryckt 1995:1567.
Senaste lydelse av 1 kap. 1 § 2000:822.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde i vissa fall

Härigenom föreskrivs att i 7 och 7 a §§ lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde i vissa fall¹ orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

¹ Senaste lydelse av
7 § 2001:132
7 a § 2001:367.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1986:436) om näringsförbud

Härigenom föreskrivs att i 23 § lagen (1986:436) om näringsförbud¹ orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

¹ Senaste lydelse av 23 § 1994:586.

2.10 Förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)

Härigenom föreskrivs att i 8 kap. 1 § bankrörelselagen (1987:617)¹ orden "Patent- och registreringsverket" skall bytas ut mot "Bolagsverket".

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.
 2. Registreringsärenden, som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilka verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till "Bolagsverket" för fortsatt handläggning.

¹ Lagen omtryckt 1996:1001.
Senaste lydelse av 8 kap. 1 § 2000:818.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar

Härigenom föreskrivs att i 15 kap. 1 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar¹ orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.
 2. Registreringsärenden, som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilka verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till ”Bolagsverket” för fortsatt handläggning.

¹ Senaste lydelse av 15 kap. 1 § 1992:1449.

2.12 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs att i 15 kap. 5, 6 och 8 §§ konkurslagen (1987:672)¹ orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

¹ Senaste lydelse av
5 § 1995:793
6 § 1995:793
8 § 1995:793.

2.13 Förslag till lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614)

Härigenom föreskrivs i fråga om bostadsrättslagen (1991:614)¹

dels att i 3 kap. 1 och 4 §§ samt 9 kap. 6, 10 och 31 §§ orden ”Patent- och registreringsverket” i olika böjningsformer skall bytas ut mot ”Bolagsverket” i motsvarande form,

dels att 4 kap. 2 och 8 §§ samt 5 kap. 2 och 5 §§ skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2002/03:147 Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §

Innan den slutliga kostnaden för föreningens hus har redovisats i en registrerad ekonomisk plan eller på en föreningsstämma, är det inte tillåtet att upplåta bostadslägenheter med bostadsrätt utan tillstånd av *Patent- och registreringsverket*.

Patent- och registreringsverket skall lämna tillstånd om

1. en ekonomisk plan har registrerats och
2. föreningen ställt betryggande säkerhet hos *Patent- och registreringsverket* för återbetalning av insatsen till bostadsrättshavarna jämte, i förekommande fall, upplåtelseavgift.

Patent- och registreringsverket skall på begäran av föreningen återställa säkerheten sedan ett år förflutit efter det att den slutliga kostnaden har redovisats på en föreningsstämma. Har talan om ersättning väckts före utgången av denna tid, får säkerheten dock inte återställas förrän målet är slutligt

Innan den slutliga kostnaden för föreningens hus har redovisats i en registrerad ekonomisk plan eller på en föreningsstämma, är det inte tillåtet att upplåta bostadslägenheter med bostadsrätt utan tillstånd av *Bolagsverket*.

Bolagsverket skall lämna tillstånd om

1. en ekonomisk plan har registrerats och
2. föreningen ställt betryggande säkerhet hos *Bolagsverket* för återbetalning av insatsen till bostadsrättshavarna jämte, i förekommande fall, upplåtelseavgift.

Bolagsverket skall på begäran av föreningen återställa säkerheten sedan ett år förflutit efter det att den slutliga kostnaden har redovisats på en föreningsstämma. Har talan om ersättning väckts före utgången av denna tid, får säkerheten dock inte återställas förrän målet är slutligt avgjort och

¹ Senaste lydelse av
3 kap. 1 § 1992:1451
3 kap. 4 § 1992:1451
9 kap. 6 § 1992:1451
9 kap. 10 § 1992:1451
9 kap. 31 § 1992:1451.

avgjort och föreningens betalningsskyldighet har fullgjorts.

föreningens betalningsskyldighet har fullgjorts.

Prop. 2003/04:34

8 §

Om en upplåtelse skett i strid med bestämmelserna i 3 kap. 4 § med krav på en registrerad ny ekonomisk plan, får bostadsrättshavaren efter uppsägning frånträda bostadsrätten, om han var i god tro när upplåtelsen skedde. Uppsägning skall ske inom tre månader från den dag då bostadsrättshavaren fick kännedom om det förhållande som bort föranleda upprättandet av en ny ekonomisk plan, dock inte senare än två år från upplåtelsen.

Om en upplåtelse skett i strid med bestämmelserna i 2 § med krav på tillstånd för upplåtelse av bostadsrätt, får bostadsrättshavaren efter uppsägning frånträda bostadsrätten. Uppsägning får dock inte ske sedan *Patent- och registreringsverket* lämnat tillstånd till upplåtelsen och inte heller efter utgången av den i 2 § tredje stycket angivna tiden.

Om en upplåtelse skett i strid med bestämmelserna i 2 § med krav på tillstånd för upplåtelse av bostadsrätt, får bostadsrättshavaren efter uppsägning frånträda bostadsrätten. Uppsägning får dock inte ske sedan *Bolagsverket* lämnat tillstånd till upplåtelsen och inte heller efter utgången av den i 2 § tredje stycket angivna tiden.

Sker uppsägning enligt första eller andra stycket, övergår bostadsrätten genast till föreningen. Föreningen skall betala skälig ersättning för bostadsrätten. Bostadsrättshavaren har även rätt till ersättning för skada. Har lägenheten tillträtts, skall hyresavtal anses ingånget för tiden från uppsägningen, om bostadsrättshavaren i uppsägningen begärt att få bo kvar i lägenheten.

5 kap.

2 §

En bostadsrättsförening får ta emot förskott för en bostadsrätt endast av den som tecknat ett förhandsavtal och om *Patent- och registreringsverket* har lämnat föreningen tillstånd att ta emot förskott.

En bostadsrättsförening får ta emot förskott för en bostadsrätt endast av den som tecknat ett förhandsavtal och om *Bolagsverket* har lämnat föreningen tillstånd att ta emot förskott.

Ett förskott får avse ett belopp som motsvarar högst den beräknade insatsen för bostadsrätten.

Om föreningen har tagit emot ett belopp som överstiger vad som följer av andra stycket, har förhandstecknaren rätt att få tillbaka det överskjutande beloppet jämte ränta enligt 2 § räntelagen (1975:635).

Patent- och registreringsverket skall lämna tillstånd till en förening att ta emot förskott, om

Bolagsverket skall lämna tillstånd till en förening att ta emot förskott, om

1. det finns en kalkyl över kostnaderna för projektet, granskad enligt 3 § andra och tredje styckena, och

2. föreningen ställt betryggande säkerhet hos *Patent- och registreringsverket* för återbetalning av förskott till förhandstecknarna.

2. föreningen ställt betryggande säkerhet hos *Bolagsverket* för återbetalning av förskott till förhandstecknarna.

Patent- och registreringsverket skall på begäran av föreningen återställa säkerheten efter det att bostadsrätterna upplåtits eller mottagna förskott har återbetalats.

Bolagsverket skall på begäran av föreningen återställa säkerheten efter det att bostadsrätterna upplåtits eller mottagna förskott har återbetalats.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

2. Ärenden, som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilka verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till "Bolagsverket" för fortsatt handläggning.

² Senaste lydelse av 5 kap. 5 § 2003:31.

2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:615) om omregistrering av vissa bostadsföreningar till bostadsrättsföreningar

Härigenom föreskrivs att i 1 § lagen (1991:615) om omregistrering av vissa bostadsföreningar till bostadsrättsföreningar¹ orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.
 2. Registreringsärenden, som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilka verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till ”Bolagsverket” för fortsatt handläggning.

¹ Senaste lydelse av 1 § 1992:1452.

2.15 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs att i 15 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.¹ orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.
 2. Registreringsärenden, som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilka verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till ”Bolagsverket” för fortsatt handläggning.

¹ Senaste lydelse av 15 § 1995:1558.

2.16 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar

Härigenom föreskrivs att i 11 § lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.
 2. Registreringsärenden, som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilka verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till ”Bolagsverket” för fortsatt handläggning.

2.17 Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

Härigenom föreskrivs att i 3 kap. 11 §, 5 kap. 9 §, 7 kap. 17 § och 8 kap. 1 § årsredovisningslagen (1995:1554)¹ orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.
 2. Ärenden, som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilka verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till ”Bolagsverket” för fortsatt handläggning.

¹ Senaste lydelse av
3 kap. 11 § 1999:112
5 kap. 9 § 1999:112
7 kap. 17 § 1999:112
8 kap. 1 § 1999:112.

2.18 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs att i 8 kap. 1 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag¹ orden "Patent- och registreringsverket skall bytas ut mot "Bolagsverket".

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.
 2. Ärenden, som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilka verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till "Bolagsverket" för fortsatt handläggning.

¹ Senaste lydelse av 8 kap. 1 § 2002:151.

2.19 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

Härigenom föreskrivs att i 8 kap. 1 § lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag¹ orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.
 2. Ärenden, som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilka verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till ”Bolagsverket” för fortsatt handläggning.

¹ Senaste lydelse av 8 kap. 1 § 2000:824.

2.20 Förslag till lag om ändring i revisionslagen
(1999:1079)

Härigenom föreskrivs att i 23 § revisionslagen (1999:1079) orden ”Patent- och registreringsverket” skall bytas ut mot ”Bolagsverket”.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.
 2. Registreringsärenden, som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilka verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till ”Bolagsverket” för fortsatt handläggning.

2.21 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt

dels att i 2 kap. 25 och 28 §§ orden "Patent- och registreringsverket" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "Bolagsverket" i motsvarande form,

dels att i punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna orden "Patent- och registreringsverket" skall bytas ut mot "Bolagsverket",

dels att 2 kap. 12 och 13 §§ skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2002/03:147 Föreslagen lydelse

2 kap.

12 §

Föreningen får ta emot förskott på en upplåtelseinsats endast om *Patent- och registreringsverket* har lämnat föreningen tillstånd till det.

Föreningen får ta emot förskott på en upplåtelseinsats endast om *Bolagsverket* har lämnat föreningen tillstånd till det.

13 §

Patent- och registreringsverket skall lämna tillstånd enligt 12 §, om föreningen har ställt betryggande säkerhet hos *Patent- och registreringsverket* för återbetalning av förskottet. *Patent- och registreringsverket* skall på föreningens begäran återställa säkerheten när lägenheten har upplåtits med kooperativ hyresrätt eller det mottagna förskottet har betalats tillbaka.

Bolagsverket skall lämna tillstånd enligt 12 §, om föreningen har ställt betryggande säkerhet hos *Bolagsverket* för återbetalning av förskottet. *Bolagsverket* skall på föreningens begäran återställa säkerheten när lägenheten har upplåtits med kooperativ hyresrätt eller det mottagna förskottet har betalats tillbaka.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

2. Registreringsärenden, som har kommit in till Patent- och registreringsverket men i vilka verket inte har fattat beslut före ikraftträdandet, skall överlämnas till "Bolagsverket" för fortsatt handläggning.

Regeringen tillsatte i november 2001 en utredning med uppgift att närmare kartlägga och analysera för- och nackdelar med att dela upp Patent- och registreringsverket (PRV) i flera myndigheter eller ombilda myndigheten på annat sätt. I analysen skulle beaktas hur motsvarande verksamheter är organiserade i andra länder inom EU och hur det pågående EU-arbetet rörande ett gemenskapspatent påverkar myndighetens nuvarande uppgifter och organisation.

Utredningen som sett över PRV:s organisation redovisade sina förslag i juni 2002 (SOU 2002:57). Utredaren föreslog att verket skulle delas i ett Patentverk och ett Bolagsverk. En sammanfattning av utredningens förslag finns i *bilaga 1*. Förslaget har varit föremål för remissmöte i september 2002. En sammanfattning av de synpunkter som då lämnades finns tillgänglig i Näringsdepartementet (dnr N2002/6825/NL). En förteckning över deltagarna vid remissmötet finns i *bilaga 2*.

Utredningen har efter remissmötet kompletterats med en närmare analys av kostnadseffekterna av en delning och med hur effekter av den internationella utvecklingen på det immaterialrättsliga området kan påverka verksamheten.

Ett uppdrag lämnades till Ekonomistyrningsverket (ESV) för närmare utredning av kostnaderna för en delning. En sammanfattning av utredningen finns i *bilaga 3*.

Ett uppdrag lämnades till Marianne Levin, professor vid Stockholms universitet och ordförande i Svenska Föreningen för Industriellt Rättskydd (SFIR), att utreda hur utvecklingen på det immaterialrättsliga området inom EU kan påverka en delning. Utredningen finns tillgänglig i Näringsdepartementet (dnr N2002/6825/NL).

Lagrådet

Lagförslagen innehåller endast ändringar som avser namnbyte och får mot denna bakgrund anses vara av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Yttrande från Lagrådet har därför inte inhämtats.

4 Patent- och registreringsverkets verksamhet och organisation

Prop. 2003/04:34

4.1 Bakgrund

4.1.1 Historik

Immaterialrättslig lagstiftning har funnits i Sverige sedan 1800-talet. Det första patentverket grundades år 1884 och bedrev sin verksamhet under namnet Kongelige Patentbyrå inom Kommerskollegiet. Sex år senare skiljdes Patentbyrå från Kommerskollegiet och blev ett självständigt verk.

År 1895 utfärdades en ny aktiebolagslag. I lagen föreskrevs bl.a. att aktiebolag skulle registreras centralt och den uppgiften lades till Patentbyråns ansvarsområde. Patentbyrå bytte i samband med det namn till Kungliga Patent- och registreringsverket (PRV).

År 1969 tillsattes en delegation med uppdrag att lägga förslag om att flytta statlig verksamhet från Storstockholmsområdet. Utifrån de synpunkter som delegationen lämnade i sin första rapport (SOU 1970:29) beslutade 1971 års riksdag att utlokalisera ett stort antal myndigheter från Stockholm till orter utanför Storstockholmsområdet. Syftet var att stimulera en positiv utveckling på ett antal orter av stor regionalpolitisk betydelse och att bidra till att dämpa expansionen i Storstockholm. Efter en genomförd andra utredningsetapp lämnade delegationen sin slutrapport (SOU 1972:55) i juni 1972. I rapporten föreslogs att ytterligare statlig verksamhet skulle utlokaliseras, bl.a. PRV:s bolagsbyrå som vid den tidpunkten hade 120 anställda. Riksdagen antog förslaget och bolagsbyrå flyttade i etapper under åren 1978 och 1979 till Sundsvall (prop. 1973:55).

Under 1990-talet fördes en stor mängd ärendetyper över till PRV från andra myndigheter. Bl.a. fördes handels- och föreningsregistren över från landets länsstyrelser, näringsförbudsregistret från Riksskatteverket, ärenden om dispenser från Kommerskollegium, uppgiften att i vissa fall arvoda likvidatorer från Domstolsverket och ärenden om tvångslikvidation av aktiebolag, utseende av likvidatorer, kallelse på okända borgenärer och tillstånd till fusion av aktiebolag från tingsrätterna. PRV fick även i uppdrag att föra register över fysiska personers och dödsbans konkurser och att registrera europeiska ekonomiska intressegrupperingar. Samtliga nya uppgifter lades på bolagsavdelningen.

Under 2000-talet har utvecklingen att tillföra bolagsavdelningen nya uppgifter fortsatt. Avdelningen har bl.a. tagit över uppgiften från Malmö tingsrätt att ha hand om företagsinteckningar. Vidare har registret över biträdesförbud förts över från Riksskatteverket och uppgiften att registrera bank- och försäkringsaktiebolag har förts över från Finansinspektionen.

I samband med att flygflottiljen F15 i Söderhamn lades ned beslutade riksdagen att ett antal statliga arbeten skulle förläggas till Söderhamn

som kompensation för de arbeten som gick förlorade vid F15. I mars 1997 offentliggjordes beslutet att PRV:s varumärkesavdelning skulle flyttas till Söderhamn. Så snart beslutet blev känt drabbades avdelningen av en kraftig produktivitetsminskning eftersom en stor del av personalen började att söka nya arbeten. Flytten till Söderhamn skedde i mars-april 1998 och när verksamheten startade där var i stort sett hela personalen utbytt.

4.1.2 PRV:s nuvarande organisation och målen för dess verksamhet

PRV:s verksamhet är i dag uppdelad i tre huvudavdelningar belägna på tre olika geografiska orter och med en gemensam central organisation.

Bolagsavdelningen är belägen i Sundsvall med ca 480 anställda, varumärkesavdelningen i Söderhamn med ca 105 anställda och patentavdelningen i Stockholm med ca 330 anställda. Härutöver finns i Stockholm en verksledning med ca 8 personer, en IT-enhet med ca 25 personer som bedriver IT-service mot Stockholm och Söderhamn samt en uppdragsverksamhet med ca 16 personer. Uppdragsavdelningen (Interpat) åtar sig mot betalning olika typer av uppdrag inom patent-, varumärkes- och mönsterområdena.

PRV leds av en generaldirektör och har en styrelse med begränsat ansvar.

PRV är sedan mitten av 1980-talet avgiftsfinansierat via de medel som kunderna betalar in. Avgifterna disponeras av PRV och är kopplade till den prestation som ligger till grund för den efterfrågade åtgärden. Det ekonomiska målet för verksamheten är full kostnadstäckning. Finansieringsformen utgör en nödvändig förutsättning för den snabba anpassning till förändrade efterfrågevillkor som PRV är tvingat att göra.

Inom patent- och varumärkesavdelningarna handläggs huvudsakligen registerärenden som gäller patent, varumärken, mönster, efternamn och förnamn samt registrering av kommunala vapen och utgivning av periodisk skrift.

Inom bolagsavdelningen handläggs huvudsakligen följande ärendetyper: registrering av aktiebolag, filialer och europeiska ekonomiska intressegrupperingar, handels- och föreningsregisterärenden, register över bank- och försäkringsföretag, register över fysiska personers och dödsbonds konkurser samt register över näringsförbud. I denna ärendehantering ingår också firmaärenden enligt firmalagen (1974:156). De övergripande målen för PRV:s verksamhet är att främja en hållbar ekonomisk tillväxt och en ökad sysselsättning genom fler och växande företag, att tillhandahålla effektiva och ändamålsenliga system för registrering av industriella rättigheter och företag samt att förbättra förutsättningarna för företagande och entreprenörskap genom ändamålsenlig och kvalitativ information och service i immaterialrättsliga och associationsrättsliga frågor.

Antalet anställda och mängden arbetsuppgifter har ökat kraftigt inom PRV genom åren. Detta gäller särskilt bolagsavdelningen som vid utflyttningen till Sundsvall bestod av 120 personer och som i dag har 480 anställda. PRV är i dag en stor myndighet med många olika uppgifter och

har verksamheten uppdelad på tre orter. Vissa problem har uppstått under senare delen av 1990-talet med bl.a. handläggningstider, ekonomi och med att hålla samman verksamheten. PRV har under lång tid arbetat med att lösa dessa problem och har i stort sett lyckats med detta. Det kan ändå finnas en viss risk för att verksamheten inte kan drivas tillräckligt effektivt.

4.2 Problem och utmaningar

4.2.1 Problem i slutet av 1990-talet

Projektet Bolit

Under 1990-talet arbetade bolagsavdelningen med att förnya sitt arbets sätt. En viktig del i detta var att utveckla ett IT-system som skulle rationalisera registrerings- och kundverksamheten samt funktionerna för ekonomi och administration. Projektet pågick under perioden maj 1997 – september 2000 och gick under beteckningen Bolit. Projektet upphörde sedan PRV hade konstaterat att systemet inte skulle kunna tas i drift med önskvärd funktionalitet. I princip har inte någon del av systemet kunnat användas.

Bolagsavdelningen tilläts att driva projektet självständigt. Varken dåvarande generaldirektören, styrelsen eller IT-rådet har haft den insyn i och kontroll över projektet som detta krävt.

Handläggningstider

Varumärkes- och bolagsavdelningarna hade i slutet av 1990-talet handläggningstider som kraftigt översteg målen enligt regleringsbrevet. Detta påverkade kunderna negativt.

Från slutet av år 1998 och under större delen av år 1999 var bolagsavdelningens handläggningstider inte i nivå med verksamhetsmålen enligt regleringsbrevet. Genom olika åtgärder började dock handläggningstiderna att förkortas och antalet ärenden i balans minskade från slutet av år 1999.

Produktiviteten vid varumärkesavdelningen minskade påtagligt när beslutet att flytta avdelningen från Stockholm till Söderhamn offentliggjordes i början av år 1997 eftersom merparten av de anställda började söka nya arbeten. En balans av ärenden började således att byggas upp redan under år 1997 vilket omgående ledde till långa handläggningstider. Problemen berörde verksamhetsgrenarna varumärken och mönster, men däremot inte periodisk skrift och personnamn.

Handläggningstider

Kraven på ökad service och tillgänglighet i den typ av verksamhet som PRV:s olika delar bedriver kommer att öka i framtiden. Det får därför inte finnas risker för att problem åter uppstår.

Den helt dominerande orsaken till varumärkesavdelningens långa handläggningstider under slutet av 1990-talet har varit avdelningens utlokalisering till Söderhamn, vilket inneburit att en helt ny organisation har fått byggas upp. Problemen inom varumärkesavdelningen har tagit längre tid att lösa än vad som tidigare antagits. Handläggningstiderna har dock sjunkit kontinuerligt sedan ett par års tid.

Bolagsavdelningen uppfyller för år 2002 verksamhetsmålen enligt regleringsbrevet. Periodvisa problem att hålla handläggningstiderna uppstår dock t.ex. under semestertider.

Bolagsavdelningen tillförs kontinuerligt nya uppgifter inom näringslivsområdet vilket gör att verksamheten hela tiden växer. Det finns ett behov av att förstärka övergripande styr- och samordningsfunktioner vid bolagsavdelningen. Ett latent behov av stora utvecklingsinsatser föreligger också vid de olika avdelningarna. Varumärkesavdelningen, som haft ett stort behov av utveckling på IT-sidan, har tagit ett nytt IT-stöd i drift i slutet av år 2002.

Patentavdelningen uppfyller verksamhetsmålen för år 2002 och har inga problem med handläggningstider. Framtida förändringar väntas dock för patentverksamheten bl.a. genom införandet av ett gemenskapspatent.

Gemenskapspatentet

Europeiska gemenskapernas kommission (kommissionen) lade i augusti år 2000 fram ett förslag till en rådsförordning om gemenskapspatent. Tanken bakom förslaget är att gemenskapspatentet skall existera tillsammans med de nationella patentsystemen och det europeiska patent-systemet som bygger på den europeiska patentkonventionen (EPC). Om gemenskapen designeras i en ansökan om europeiskt patent kommer patentet, när det meddelas av det europeiska patentverket (EPO), att bli giltigt inom hela Europeiska unionen och där benämns gemenskapspatent. Medlemsstaterna är överens om att det räcker att en del av patentskriften, de s.k. patentkraven, översätts till alla officiella EU-språk för att gemenskapspatentet skall bli giltigt och att ett gemensamt domstolsystem för prövning av mål om intrång i och ogiltighet av patent skall inrättats. Vidare skall årsavgiften för ett gemenskapspatent inte bli högre än den som i dagsläget betalas för ett genomsnittligt europeiskt patent. Samtliga EU-länder och kommissionen utgår från att en del av årsavgiften skall komma de nationella patentverken till del, men arbetet med att fastslå en formel för fördelning pågår ännu. Enighet råder också om att de nationella patentmyndigheter som inte har engelska, franska eller tyska som arbetsspråk skall få utföra visst arbete med ansökningar om gemenskapspatent.

Även om det i dagsläget är osäkert när ett gemenskapspatentet införs kan det förväntas att systemet kommer att påverka de nationella patentverkens roll, arbetsformer och ekonomiska resurser.

4.2.3 Sammanfattning

PRV är en viktig myndighet för företagande och tillväxt inte minst i ett internationellt perspektiv. Ett av de viktigaste målen är att främja en ekonomisk tillväxt genom fler och växande företag. För att uppnå detta mål måste det vara enkelt att skydda en företagsidé och att starta och bedriva näringsverksamhet. Det är därför angeläget att PRV har en organisation som kan tillgodose kundernas behov av korta handläggningstider och en effektiv och kvalitativ service. Det är viktigt att ledning och styrning av berörda verksamheter är effektiv och har närhet till den verksamhet som leds samt att kostnaderna för patent- och registreringsverksamheten hålls nere.

PRV:s geografiskt spridda verksamheter är relativt självständiga i förhållande till varandra. Det finns ingen egentlig samhörighet mellan bolagsavdelningen och de övriga verksamheterna.

Bolagsavdelningen har med tiden utvecklat stor självständighet och byggt upp en egen administrativ stödorganisation.

Till följd av bl.a. utflyttningen till Söderhamn har problemen med långa handläggningstider vid varumärkesavdelningen tagit längre tid att komma till rätta med än vad som tidigare antagits.

Gemenskapspatent kommer som nämnts sannolikt att innebära andra förutsättningar för patentverksamheten med förändrade arbetsformer och andra ekonomiska resurser.

4.3 Förhållanden i andra europeiska länder

Danmark

Patent- og Varumaerkestyrelsen (PVS) i Taastrup, strax utanför Köpenhamn, beviljar patent- och designrättigheter samt registrerar bruksmodeller och varumärken. Myndigheten har ca 300 anställda. Den är helt avgiftsfinansierad. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (ES) med säte i Köpenhamn registrerar uppgifter om bolag, näringsdrivande fonder och föreningar. Myndigheten har ca 170 medarbetare.

Norge

Patentstyret i Oslo har ca 230 medarbetare och handlägger ärenden om patent, varumärken och design/mönster. Bolagsregistreringen sköts av den år 1998 upprättade myndigheten Brønnøysundsregistrene med säte i Brønnøysund. Myndigheten har ca 350 anställda och för ett stort antal register, bl.a. företagsregistret, konkursregistret och räkenskapsregistret.

Finland har organiserat sin patent- och registreringsverksamhet på liknande sätt som Sverige. Den ansvariga myndigheten är Patent- och registerstyrelsen (PRS) med säte i Helsingfors. Myndigheten inrättades år 1942 och har ca 450 anställda. PRS leds av en generaldirektör och har tre avdelningar, eller ”linjer”, som var och en leds av en avdelningschef.

Frankrike

Institut national de la propriété industrielle (INPI) har hand om det industriella rättsskyddet i Frankrike. På INPI:s huvudkontor i Paris finns patentavdelningen samt de administrativa och serviceinriktade funktionerna. Myndigheten har ytterligare två kontor i Parisområdet varav det ena innefattar avdelningen för varumärken och det andra avdelningen för industriell design. INPI har dessutom tolv regionala kontor, vars huvudsakliga uppgift är att tillhandahålla information om industriellt rättsskydd och att ta emot ansökningar. Sammanlagt har INPI 800 anställda varav 650 arbetar på de tre kontoren i Parisområdet. Bolagsregistrering handhas i Frankrike av lokala affärsdomstolar. Det finns drygt 250 sådana domstolar. Domstolarna lämnar alla registrerade uppgifter till INPI, som sammanställer uppgifterna i ett nationellt bolags- och handelsregister vilket allmänheten har tillgång till.

Belgien

The Belgian Patent and Trademark Office (BPTO) i Bryssel har hand om patent-, varumärkes- och mönsterärenden. Inom en relativt snar framtid kommer myndigheten även att få hand om upphovsrättsliga ärenden som i dag handläggs av det belgiska justitiedepartementet. BPTO är uppdelat i fyra enheter. En enhet är den s.k. ”produktionsenheten” som har hand om patent- varumärkes- och mönsterärenden. BPTO handlägger dock inte patentansökningar eftersom antalet sådana ansökningar är för litet för att motivera att myndigheten håller en egen stab av handläggare. Myndigheten köper i stället den tjänsten av det europeiska patentkontoret (EPO).

För varumärken och mönster gäller ett samregistreringsförfarande i Beneluxländerna, dvs. Belgien, Nederländerna och Luxemburg. Förfarandet innebär att registrerat varumärke eller mönster blir giltigt i alla tre länderna. Ansökningarna handläggs av The Benelux Trademark Office (varumärken) eller The Benelux Offices for models and Design (mönster) med säte i Haag, Nederländerna. En ansökan om varumärkes- eller mönsterregistrering kan lämnas till BPTO, som dock skickar ansökningen direkt vidare till The Benelux Trademark Office eller The Benelux Offices for Models and Design.

BPTO:s andra enhet tar hand om patentinformation och dokumentation. Den tredje enheten tar hand om juridiska frågor och ger bl.a. råd inom myndigheten och till allmänheten. Den fjärde enheten är administrativ och rymmer bl.a. myndighetens ledning. Bolagsregistrering sköts i Belgien av ett trettiotal regionala registreringskontor.

I Nederländerna handläggs patentärenden av Bureau voor de Industriële Eigendom. I likhet med i Belgien handläggs varumärkes- och mönsterärenden av The Benelux Trademark Office (varumärken) och The Benelux Offices for Models and Design (mönster). Den nederländska handelskammaren sköter all bolagsregistrering. Något samröre med patentmyndigheten finns inte.

Portugal

Instituto nacional da propriedade industrial har hand om det industriella rättsskyddet. Sedan januari 2002 finns det ett nätverk av tolv mindre kontor, vars uppgift är att främja det industriella rättsskyddet i Portugal genom att tillhandahålla information. Ett organ vid namn Registo Nacional de Pessoas Colectivas har hand om bolagsregistrering i Portugal.

Schweiz

Eidgenössisches Institut für Geistiges Eigentum i Bern har hand om patent-, varumärkes- och mönsterärenden samt upphovsrättsliga ärenden. Institutet blev en självständig myndighet år 1996. Den federala myndigheten Eidgenössisches Amt für das Handelsregister och dess lokala samarbetspartners i de enskilda kantonerna sköter uppgiften att registrera bolag och andra sammanslutningar. Varje kanton är skyldig att hålla minst ett register med en ansvarig registerföreståndare och att kontinuerligt uppdatera registret/registren. Den federala myndigheten utövar tillsyn över att kantonerna sköter denna uppgift. För närvarande finns det ungefär 45 lokala registreringskontor i Schweiz.

Spanien

Oficina Española de Patentes y Marcas i Madrid har hand om det industriella rättsskyddet i Spanien. Vid myndigheten arbetar ca 450 personer. Såvitt har kunnat utrönas sköts bolagsregistrering i Spanien av regionala handelskontor. Alla uppgifter som kontoren registrerar samlas i ett centralt handelsregister.

Storbritannien

The UK Patent Office med ca 800 anställda har hand om det industriella rättsskyddet samt upphovsrätt och närstående rättigheter. Huvudkontoret låg tidigare i London men flyttades i slutet av 1980-talet till Newport i Wales på grund av för höga kostnader för framför allt personal och lokaler. I London finns numera bara ett mindre kontor, som bl.a. tar emot ansökningar och håller ”legal hearings”, dvs. sammanträden/muntliga förhandlingar i ansökningsärenden.

Companies House, som har ca 1 000 anställda, har hand om bolagsregistreringen i Storbritannien. Huvudkontoret låg tidigare i London men

flyttade i mitten av 1970-talet till Cardiff i Wales. Skälet för flytten var dels höga kostnader för personal och lokaler i London, dels regionalpolitiska eftersom Wales behövde fler arbetstillfällen. Companies House har mindre kontor i London, Edinburgh, Manchester, Birmingham, Leeds och Glasgow. På Londonkontoret arbetar ca 10 personer, på Edinburghkontoret ca 20–30 personer och på vart och ett av de övriga kontoren ca 3 personer. Till skillnad mot PRV registrerar Companies House inte enskilda näringsidkare och inte heller handelsbolag eller motsvarande associationer.

Tyskland

Det tyska patentverket – das Deutsche Patent- und Markenamt – är beläget i München. Verksamheten bedrivs på fyra avdelningar – en för patent, en för information, en för varumärken och mönster och en för central förvaltning och juridik. Myndigheten har även ett mindre kontor i Jena och ett tekniskt informationscenter i Berlin. Varje större stad i Tyskland har en industri- och handelskammare, som registrerar bolag och andra sammanslutningar.

Österrike

Österreichisches Patentamt (ÖP) har sitt säte i Wien och har hand om det industriella rättsskyddet i Österrike. Vid myndigheten arbetar ungefär 250 personer. ÖP förser Österrikes sju patentinformationscenter med information. Från dessa center kan allmänheten få upplysningar. Eftersom centren inte tillhör ÖP utan vanligtvis ett universitet eller handelskammare, beror kvaliteten på den information som ges av huvudmannens vilja och resurser. Bolagsregistrering sköts av domstolar i varje delstat. Information från domstolarna samlas i register, som Justitiedepartementet ansvarar för.

4.4 Patent- och registreringsverket (PRV) delas i ett patentverk och ett bolagsverk

Regeringens förslag: PRV:s verksamhet renodlas genom att delar av verksamheten förs till en ny myndighet med uppgift att handlägga frågor om företagsregistrering m.m.

Den nya myndighetsstrukturen och författningsändringarna till följd av denna bör träda i kraft den 1 juli 2004.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker utredningens förslag om en delning av myndigheten eller har ingen erinran mot förslaget. De remissinstanser som avstyrker en delning har främst invändningar mot att utredningen har en bristfällig kostnadsanalys och att den immaterialrättsliga utvecklingen internationellt inte har beaktats. Utredningen har mot bakgrund av vad som framkom vid remissmötet kompletterats med en kostnadsanalys och med en analys av hur effekter

av den internationella utvecklingen på det immaterialrättsliga området kan påverka en eventuell delning.

Utredningens förslag om att respektive myndighet bör ledas av en generaldirektör och en styrelse med fullt ansvar tillstyrks av Svenskt Näringsliv, Svenska Bankföreningen, Saco-PRV, SEKO Västernorrland, ST avd 24 och Näringslivets regelnämnd. Svenska Föreningen för Industriellt Rättsskydd (SFIR) anser att förslaget bör övervägas.

PRV, PRV:s styrelse, Ekonomistyrningsverket, Datainspektionen och Riksrevisionsverket avstyrker utredningens förslag om en generaldirektör och en styrelse med fullt ansvar. Övriga remissinstanser har inga synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: De uppgifter som PRV ansvarar för är av mycket stor betydelse för företagande och entreprenörskap. PRV är en stor myndighet med relativt självständiga delverksamheter. Det gäller framförallt bolagsavdelningen i Sundsvall. Det är angeläget att PRV har handläggningstider vid patent-, varumärkes- och bolagsavdelningarna som svarar mot kundernas krav samt att verket håller en hög servicenivå gentemot sina kunder. Dess verksamhet måste också präglas av hög kvalitet och effektivitet. Kraven på ökad service och tillgänglighet kommer att öka i framtiden.

Regeringen bedömer att ökad närhet mellan ledning och personal och en ändrad myndighetsstruktur minskar riskerna för effektivitetsförluster i de olika delarna av PRV:s verksamhet. Därför bör de ärenden som handläggs vid patent- och varumärkesavdelningarna samlas i en myndighet och de ärenden som handläggs vid bolagsavdelningen i en annan. Man får på så sätt en koncentration på kärnverksamheter. Detta leder i sin tur till en effektivare verksamhet med bättre styrning och ekonomi och därmed bättre service för kunderna och näringslivet.

En delning med denna inriktning skulle dock medföra att det industriella rättsskyddet, till skillnad från i dag, inte hålls samman i en myndighet. Firmaärenden handläggs som tidigare har nämnts vid bolagsavdelningen medan varumärkesärenden handläggs vid varumärkesavdelningen. Varumärkesrätten och firmarätten hör nära samman, vilket bl.a. kommer till uttryck genom det s.k. korsvisa skyddet enligt 3 § varumärkeslagen (1960:644) och 5 § firmalagen (1974:156). Andra beröringspunkter finns också, t.ex. i fråga om registreringsförfarandet. Detta är förhållanden som talar för att handläggningen av varumärkesärenden och firmaärenden bör hållas samman i en organisation. I likhet med utredningen konstaterar dock regeringen att de samordnings- och samarbetsmöjligheter som kopplingen mellan dessa rättsområden erbjuder inte utnyttjas i någon större grad. En samordning mellan varumärkesärenden och firmaärenden kan dessutom uppnås på annat sätt. I det sammanhanget kan noteras att det är regeringens avsikt att inom ramen för det arbete som bedrivs i Regeringskansliet med en översyn av domstolsorganisationen på det immaterialrättsliga området överväga frågan om en gemensam överinstans för dessa ärendetyper. Sammanfattningsvis anser regeringen att invändningarna mot en uppdelning av varumärkesärenden och firmaärenden på olika myndigheter inte är av sådan tyngd att man av det skälet bör avstå från en delning av PRV.

Bolagsavdelningen har under senare år växt kraftigt och utgör i dag ca 50 % av PRV:s totala verksamhet. Bolagsavdelningen har vidare byggt

upp egna administrativa resurser och utnyttjandet av gemensam service från centrala PRV är mycket liten.

Ett latent behov av stora utvecklingsinsatser föreligger vid de olika avdelningarna.

På det immaterialrättsliga området sker för närvarande förändringar i snabb takt. Professor Marianne Levin har redogjort för detta i sin utredning och uttalat att en omorganisation av PRV bör vänta till dess att man tydligare kan se resultaten av utvecklingen. Hon har bl.a. pekat på gemenskapspatentet, vars införande hon anser skulle kunna innebära mycket stora förändringar av PRV:s ställning och arbetsbörda. Även regeringen gör den analysen att utvecklingen på immaterialrättsens område sannolikt kommer att påverka den verksamhet som PRV i dag svarar för. Beträffande gemenskapspatentet kan detta system, när det tas i drift, leda till att patentavdelningens inriktning kan behöva ändras. Regeringen anser dock inte att den pågående utvecklingen är något skäl för att avvakta med en delning av PRV. En delning som innebär att den ena myndigheten kan koncentrera sig på den immaterialrättsliga kärnverksamheten kan tvärtom antas innebära större förutsättningar för att hantera sådana krav på förändringar som den löpande utvecklingen hela tiden innebär.

Alla verksamheter i Europa med undantag av Finland är organiserade så att registreringen av det industriella rättsskyddet ligger i en myndighet och bolagsregistreringen i en annan myndighet.

Regeringens samlade bedömning är att PRV:s verksamhet bör renodlas genom att delar av myndighetens verksamhet förs till en ny myndighet som tar hand om företagsregistrering m.m.

I Patent- och registreringsverket samlas de ärenden som i dag finns inom patent- och varumärkesavdelningarna, dvs. patent, varumärken, mönster, efternamn och förnamn, samt registrering av kommunala vapen och utgivning av periodisk skrift. Myndigheten behåller namnet Patent- och registreringsverket.

Till den nya myndigheten förs registerärenden angående aktiebolag, filialer och europeiska ekonomiska intressegrupperingar, handels- och föreningsregisterärenden, register över fysiska personers och dödsbans konkurser, register över näringsförbud samt bank- och försäkringsregisterärenden.

Regeringen bedömer att en styrelse med fullt ansvar inte är en ändamålsenlig ledningsform för att uppnå en effektiv styrning av respektive verksamheter och att ärendehantering kan bli tungrodd.

Regeringen anser därför att den nya myndigheten bör ledas av en generaldirektör med ett insynsråd och att den kvarvarande myndigheten fortsatt bör ledas av en generaldirektör och en styrelse med begränsat ansvar.

Den nya myndigheten bör ligga i Sundsvall. Detta får antas stärka regionens roll i näringspolitiken.

Den föreslagna förändringen av PRV:s organisation föranleder ändringar av ett antal författningar vilka reglerar PRV och dess verksamhet.

5 Kostnadskonsekvenser m.m.

Prop. 2003/04:34

Regeringen avser att utse en särskild person att i samråd med berörd personal ansvara för genomförandet av omorganisationen. Det blir därmed en uppgift för denne att bedöma vilken kompetens som behövs för myndighetens verksamhet och besluta om bemanning m.m. Utgångspunkten är därvid att den nya myndigheten skall bemannas med beaktande av reglerna om övergång av verksamhet i 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Det är angeläget att förändringarna kan genomföras så att eventuell kompetensförlust och andra störningar i verksamheten minimeras.

Verksamheternas kostnader skall liksom tidigare finansieras genom avgifter från dem som tar myndigheternas tjänster i anspråk. En delning beräknas leda till besparingar för Bolagsverket på ca 6 miljoner kr medan Patentverket får en förlust på ca 6 miljoner kr.

Regeringen bedömer att verksamheterna även i fortsättningen skall vara avgiftsfinansierade och den nu föreslagna förändringen skall vara statsfinansiellt neutral. I en förlängning bedömer regeringen dessutom att delningen leder till en effektivisering och lägre kostnader för berörda verksamheter.

6 Ikraftträdande

Den nya organisationen och de lagändringar som krävs föreslås träda i kraft den 1 juli 2004.

Bakgrund

Patent- och registreringsverket (PRV) är en central, avgiftsfinansierad förvaltningsmyndighet vars huvudsakliga uppgift är att bevilja patent, registrera varumärken och mönster samt registrera aktiebolag, handelsbolag, enskilda näringsidkare, ekonomiska föreningar, utländska filialer, banker och försäkringsföretag och andra företagsformer där registrering krävs. Myndigheten leds av en generaldirektör och har en styrelse med begränsat ansvar.

Organisatoriskt är PRV:s verksamhet uppdelad på fyra avdelningar, som är belägna på tre orter: patentavdelningen och uppdrags- och serviceavdelningen i Stockholm, varumärkesavdelningen i Söderhamn och bolagsavdelningen i Sundsvall. Verksledningen är placerad i Stockholm. Myndigheten har ungefär 950 anställda, varav nästan hälften arbetar vid bolagsavdelningen.

Konsultföretaget SoftCare AB gjorde under år 2000 på uppdrag av regeringen en översyn av PRV:s verksamhet, främst avseende ärendeprocesser, lednings- och styrformer samt ekonomi. Bakgrunden var att handläggningstiderna vid varumärkes- och bolagsavdelningarna var alltför långa och att myndighetens ekonomi inte var i balans, vilket hade påverkat kunderna negativt. SoftCares slutsats var att PRV sett som en helhet fungerar dåligt eftersom den gemensamma visionen har blivit otydlig för många medarbetare, verksamhetssynergierna är små och minskande, bolagsavdelningen har utvecklat en från den övriga verksamheten skild och självständig kultur, styrningen har varit svag och den centrala ledningsgruppen fungerar dåligt. SoftCare förordade därför att PRV delas i två myndigheter – ett "Bolagsverk" eller "Registreringsverk" med säte i Sundsvall och ett "Patentverk" med säte i Stockholm. I vilket verk varumärkesavdelningen skulle ingå tog inte SoftCare ställning till.

Uppdrag

Vårt uppdrag är att närmare överväga de frågor som har aktualiserats i SoftCares rapport. Huvudfrågan är om PRV skall delas upp i flera myndigheter eller ombildas på annat sätt. Vi skall utreda om en delning av PRV löser problemen avseende handläggningstider, ekonomi och styrning eller på annat sätt skapar bättre förutsättningar för de olika verksamheterna att fungera, till bättre överblick av verksamheterna och till en effektivare ledning av dessa. I uppdraget ingår även att analysera hur en styrelse- eller insynsfunktion bör se ut.

Överväganden

Det finns tydliga skillnader mellan den verksamhet som bedrivs vid PRV:s patent- och varumärkesavdelningar respektive bolagsavdelning i framför allt fem hänseenden – ärendevolym, handläggningstider, kunder, personal och omvärldskontakter.

Antalet årligen inkomna ärenden till bolagsavdelningen är nästan tio gånger större än det antal ärenden som patent- och varumärkesavdelningarna tillsammans får in. Bolagsavdelningen har också krav på sig att expediera besked inom mycket korta tidsfrister – ofta högst en eller två arbetsveckor från det att ett ärende kommer in till avdelningen. Detta skall jämföras med att det vanligtvis tar tre år att få ett patent beviljat och inte sällan mer än ett år att få ett varumärke registrerat. Merparten av kunderna vid patent- och varumärkesavdelningarna företräds av ombud vid patentbyråer medan bolagsavdelningens kunder ofta sköter kontakten med avdelningen själva eller genom sin revisor. Patentavdelningens handläggare består huvudsakligen av civilingenjörer, som rekryteras från den nationella arbetsmarknaden. Handläggarna vid bolagsavdelningen behöver sällan ha eftergymnasial utbildning och kan därför i stor utsträckning rekryteras regionalt. Slutligen är bolagsavdelningen involverad i ett flertal projekt på nationell basis, medan patent- och varumärkesavdelningarna är involverade i internationella projekt och arbetsgrupper.

Det enda område inom PRV där det finns synergier är mellan varumärkesavdelningens handläggning av varumärkesärenden och bolagsavdelningens handläggning av firmaärenden. Eftersom den formella och materiella prövningen av dessa ärenden är likartad skulle ett samarbete kunna få positiva effekter genom att praxis vid avdelningarna blir likartad, kompetensen hos handläggarna höjs och det ges möjlighet till resursutjämning vid behov. Något annat samarbete än praxismöten en eller två gånger per år har dock hittills inte förekommit.

En europeisk utblick visar att flertalet länder i Europa har uppdragit åt en myndighet – ett patentkontor – att ha hand om patent-, varumärkes- och mönsterskyddsärenden. Registrering av företagsuppgifter handhas av en särskild myndighet eller av lokala handelskamrar eller domstolar. Det är endast Finland som i likhet med Sverige har en gemensam organisation för patent, varumärken, mönster och registrering av företagsuppgifter.

Verksledningens svårigheter att styra PRV beror enligt vår bedömning huvudsakligen på att verksamheterna är av väsentligt skild natur. Detta är också skälet till att en särskild kultur har växt fram vid bolagsavdelningen. Kulturen har förstärkts av det geografiska avståndet mellan bolagsavdelningen och verksledningen. Problemen med styrning har påverkat kunderna negativt i form av dålig ekonomi, vilket har föranlett bolagsavdelningen att höja sina avgifter, och av långa handläggningstider vid såväl bolagsavdelningen som varumärkesavdelningen.

Förslag

För att råda bot på problemen med ledning och styrning har vi övervägt två huvudalternativ för PRV:s framtida organisation.

1. PRV förblir en sammanhållen myndighet men med avsevärt förstärkt styrning och ledning. Detta sker genom att en överdirektör tillsätts i Sundsvall och styrelsen får fullt ansvar.
2. PRV delas upp i ett "Bolagsverk" och ett "Patentverk". Vart och ett av dessa verk har en generaldirektör och leds av en styrelse med fullt ansvar.

Fördelarna med att låta PRV förbli en sammanhållen myndighet, men vars styrning och ledning förstärks i avsevärd grad, är framför allt följande.

- Styrningen över bolagsavdelningen stärks till en lägre kostnad jämfört med alternativet att dela PRV i två myndigheter. Personalen behöver endast förstärkas på så sätt att avdelningschefen ersätts med en överdirektör.
- Genom att styrelsen får fullt ansvar blir det lättare att attrahera personer med gedigen näringslivserfarenhet som ledamöter och nyttiggöra deras kompetens i verksamheten. Kundernas behov kan därigenom fångas upp på ett tidigt stadium. Erfarenhetsmässigt medför ett större ansvar mer engagerade styrelseledamöter, en förstärkt ledningsauktoritet, ökad fokusering på strategiska frågor och en allmän kvalitetshöjning av styrelsearbetet.
- Varumärkes- och firmarätten förblir samlad i en och samma myndighet, vilket skapar möjlighet för likartad praxis vid varumärkes- respektive bolagsavdelningen, erfarenhetsutbyte mellan handläggarna och möjlighet till resursutjämning vid behov.

Nackdelarna med att låta PRV förbli en sammanhållen myndighet, men vars styrning och ledning förstärks i avsevärd grad, är framför allt följande.

- Det är inte säkert att den kultur som har vuxit fram i Sundsvall verkligen kommer att försvinna. Överdirektören skall vara verksamledningens "förlängda arm" i Sundsvall, men det kan vara svårt att arbeta i riktning mot en ökad central styrning om kulturen på orten är tillräckligt fast rotad.
- Modellen medför kvarstående långa beslutsvägar eftersom den centrala verksamledningen finns i Stockholm.

Fördelarna med att dela PRV i två verk, vilka båda skall ha en generaldirektör och ledas av en styrelse, är framför allt följande.

- Genom att bolagsavdelningen blir en självständig myndighet bedöms styrnings- och ledningsproblemen försvinna. Möjlighet ges till lokala lösningar, kortare beslutsvägar och därigenom förhöjd effektivitet, vilket kommer kunderna till nytta. Medarbetarna kommer närmare besluten och får större möjligheter att påverka verksamheten, vilket bör resultera i en bättre kundservice.
- Bolagsavdelningen får en organisation som liknar den i de övriga EU-länderna, där en särskild myndighet har hand om bolagsregistrering.
- Fördelarna med styrelsen blir desamma som i alternativ (1).

De *nackdelar* som vi har funnit med förslaget att dela PRV i två myndigheter är framför allt följande.

- Varumärkes- och firmaärendena splittras mellan två myndigheter. Det skall dock noteras att de synergier, som finns mellan dessa ärendetyper, hittills inte har utnyttjats särskilt effektivt.
- Förslaget medför högre kostnader jämfört med alternativ (1) eftersom bl.a. två ledningsorganisationer kommer att finnas, en i varje myndighet.

Skillnaderna i verksamhetshänseende är numera så stora att det enligt vår uppfattning inte längre finns skäl att behålla PRV:s verksamheter samlade. Vi föreslår därför att PRV delas i enlighet med alternativ (2). Genom den föreslagna delningen kan verksamheterna effektiviseras, handläggningstiderna förkortas och kundservicen förbättras. Kundens behov kommer att kunna fångas upp på ett tidigt stadium genom att styrelserna i "Bolagsverket" och "Patentverket" får fullt ansvar, förutsatt att näringslivet är väl representerat i styrelserna. Ledningsformen kan förväntas ge mer engagerade styrelseledamöter, förstärkt ledningsauktoritet, ökad fokusering på strategiska frågor och en allmän kvalitetshöjning av styrelsearbetet.

Ekonomiska konsekvenser

Vi bedömer att förslaget att dela PRV i två verk inte kommer att leda till ökade kostnader för det nya "Bolagsverket". För "Patentverkets" del bedöms en delning medföra en kostnadsökning om ungefär fem miljoner kr per år. Denna kostnad torde dock kunna rymmas inom ramen för befintlig verksamhet genom rationalisering av stödfunktionerna och därmed inte ha någon effekt på avgiftsnivåerna i någon av de båda myndigheterna.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2003/04:34
Bilaga 2

Följande remissinstanser har deltagit vid remissmötet angående förslaget *Ny organisation för Patent- och registreringsverket* (SOU 2002:57): Kammarrätten i Sundsvall, Justitiekanslern, Riksrevisionsverket, Statskontoret, Riksskatteverket, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Ekonomistyrningsverket, Ekobrottsmyndigheten, Patent- och registreringsverket, Patent- och registreringsverkets styrelse, Patentbesvärsrätten, Kommerskollegium, Datainspektionen, Finansinspektionen, SACO-PRV, ST avd 24, SEKO Västernorrland, Svenskt Näringsliv, Svenska Bankföreningen, Svenska Revisor-samfundet, Näringslivets regelnämnd, JUSEK, Civilingenjörsförbundet, Svenska Föreningen för Industriellt Rättsskydd, Svenska Uppfinnareföreningen, Svensk Handel, Tjänstemännens Centralorganisation, Föreningen Auktoriserade Revisorer, Företagarnas Riksorganisation och Konsulthuset i Lund AB.

Komplettering av utredningen Ny organisation för Patent- och registreringsverket (PRV) (SOU 2002:57) med kostnadsberäkningar vad avser förslaget om en delning av myndigheten

Sammanfattning

Ekonomistyrningsverket (ESV) har undersökt vilka finansiella effekter en delning av Patent- och registreringsverket (PRV) skulle få i form av tillkommande kostnader för berörda verksamhetsområden, liksom i de två tänkta myndigheterna.

Ett självständigt Patentverk skulle drabbas av ökade kostnader med c:a 6 150 tkr årligen, netto efter bortfallande interna intäkter och rationaliseringar.

Ett självständigt Bolagsverk skulle få minskade kostnader med c:a 5 873 tkr årligen, netto efter bortfallande interndebiteringar och tillkommande kostnader.

För respektive verksamhet är de finansiella effekterna betydande, men sammantaget tar de ut varandra och får anses försumbara. Beräkningarna pekar på att det inte skulle bli nämnvärt dyrare, sett för verksamheterna sammantaget, att bedriva dem i två separata organisatoriska enheter. ESV ställer sig emellertid tveksam till detta resultat och antar att den osäkerhet som vidlåder kalkylerna medför en risk för ett mera oförmånligt utfall än vad kalkylerna i förstone antyder.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 november 2003

Närvarande: statsrådet Ulvskog, ordförande, och statsråden Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Lövdén, Ringholm, Sommestad, Karlsson, Lund, Nykvist, Andnor, Nuder, Johansson, Hallengren, Björklund, Jämtin

Föredragande: Leif Pagrotsky

Regeringen beslutar proposition 2003/04:34 Patent- och registreringsverkets organisation